

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์ เป็นสมาคมที่เป็นอิสระของกลุ่มคนที่สมัครใจเข้ามาเป็นสมาชิก เพื่อสนองความต้องการและเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพวกเขา โดยการเป็นเจ้าของร่วมกันและดำเนินการบริการแบบประชาธิปไตย (วิทยากร เชียงกุล, 2553: ออนไลน์) ซึ่งในประเทศไทย ได้จำแนกสหกรณ์ออกเป็น 2 ภาค และ 7 ประเภท ดังนี้ 1) กลุ่มสหกรณ์ภาคการเกษตร ประกอบด้วย 3 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม และ 2) กลุ่มสหกรณ์นอกภาคการเกษตร ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์บริการ สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์เครดิตยูเนียน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2563)

จังหวัดเชียงใหม่ มีสหกรณ์จำนวนทั้งหมด 282 แห่ง ประกอบด้วยกลุ่มสหกรณ์ภาคการเกษตร จำนวน 177 แห่ง และกลุ่มสหกรณ์นอกภาคการเกษตร จำนวน 105 แห่ง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2563) ซึ่งพนักงานสหกรณ์ ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ประสบปัญหาด้านบัญชี ดังนี้ ไม่มีการจัดการเกี่ยวกับเอกสาร ไม่มีการบันทึกรายการรับจ่ายให้ถูกต้องครบถ้วน และไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ขาดสมรรถนะในการดำเนินงานที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับตำแหน่งงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่งผลทำให้ผลลัพธ์ของการทำงานของพนักงานที่ออกมาไม่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการทุจริตในวงการสหกรณ์ในแต่ละเขตพื้นที่ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่, 2559)

จากข้อมูลข้างต้น ได้แสดงถึงความสำคัญของงานด้านบัญชีสหกรณ์และสมรรถนะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากผู้พนักงานสหกรณ์มีความรู้ ความเข้าใจทักษะในการจัดทำบัญชีและสมรรถนะ ก็จะสามารถดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบันทึกบัญชีได้ถูกต้อง และแสดงผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน รวมทั้งปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยการสร้างทัศนคติและความซื่อสัตย์ เพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะในการดำเนินงานและศักยภาพการจัดทำบัญชีควบคู่ไปกับการสอดแทรกจรรยาบรรณในวิชาชีพให้แก่พนักงานสหกรณ์ และสำหรับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์นั้น กำไรสุทธิทางบัญชีไม่สามารถวัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ได้เพียงอย่างเดียว เนื่องจากสหกรณ์มีภาระต้นทุนของเงินทุนที่ได้มาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ ต้นทุนหนี้สิน และต้นทุนส่วนของ

สหกรณ์ โดยในส่วนของต้นทุนส่วนของสหกรณ์นั้นเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาส ซึ่งก็คือ ต้นทุนที่เสียไปหากนำเงินทุนนั้นไปลงทุนอย่างอื่น การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์จึงควรรับรู้ต้นทุนนี้ด้วย ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่แท้จริง ของสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนากำลังคนและยกระดับการแข่งขันสู่สากลอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะด้านบัญชีให้แก่พนักงานสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะของพนักงานสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่พนักงานสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์แก่สมาชิก เพื่อสร้างความโปร่งใส และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
5. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสหกรณ์
6. เพื่อประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ของสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

- พนักงานสหกรณ์และคณะกรรมการสหกรณ์ จำนวน 800 คน
- ผู้มีส่วนได้เสีย หรือ สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 500 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- พัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ และพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ด้านบัญชี รวมถึงปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพ ของพนักงานสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่
- พัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีให้กับผู้มีส่วนได้เสีย หรือ สมาชิกของสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างความโปร่งใส และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมถึงการเสริมสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสหกรณ์

3. ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย สหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา วันที่ 4 พฤศจิกายน 2563 ถึง วันที่ 30 กันยายน

2564

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบบัญชีสหกรณ์ (Cooperative Accounting System) หมายถึง กระบวนการในการจัดบันทึกรายการทางการเงินจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่สหกรณ์ได้ดำเนินการ โดยจัดหมวดหมู่ แยกประเภทรายการและสรุปผลออกมาในรูปรายงานทางการเงิน เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ (Praveetelearning.com, 2561: ออนไลน์)

สมรรถนะด้านบัญชี (Accounting Competencies) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม ที่จำเป็น และมีผลให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานใน ความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าบุคคลอื่น (ประจักษ์ ทรัพย์อุดม, 2550)

พนักงานสหกรณ์ (Cooperative Staff) หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ เช่น ผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หัวหน้าแผนก เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่บัญชี เจ้าหน้าที่การตลาด เจ้าหน้าที่สินเชื่อ เจ้าหน้าที่เกษตร หรือเจ้าหน้าที่ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2564)

ผู้มีส่วนได้เสียสหกรณ์ (Cooperative Stakeholders) หมายถึง สมาชิก กรรมการ และฝ่ายจัดการมีส่วนในการร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจทั้งในด้านการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาสหกรณ์เพื่อสร้างสรรค์ และจรรโลงความผาสุกของส่วนรวม รวมถึงร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ด้วย (สหกรณ์ออมทรัพย์กรมช่างอากาศ จำกัด, 2564)

ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยพัฒนาวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ที่โปร่งใส กำหนดขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรทำให้เกิดความโปร่งใสกับสังคมภายนอก (สหกรณ์ออมทรัพย์กรมช่างอากาศ จำกัด, 2564)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การแก้ปัญหาในการดำเนินงานของหน่วยงานที่ทำการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย : สหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ จะได้รับประโยชน์ในการมีคู่มือ และระบบบัญชีสหกรณ์ที่เหมาะสม เพื่อแสดงผลการดำเนินงาน สถานะการเงินได้อย่างถูกต้อง ตรวจสอบได้ และสามารถใช้อ้างอิงข้อมูลด้านบัญชีในการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย

กลุ่มเป้าหมาย : สมาชิกสหกรณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ จะได้รับประโยชน์ในการเรียนรู้หลักการ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบัญชี และความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ และปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียกับสหกรณ์ ส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานสหกรณ์ สามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดความโปร่งใสในระบบสหกรณ์ และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม